

Preek over Johannes 3,22-30: Hij moet groter worden en ik kleiner.

Voorzang: Psalm 103, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Psalm 103, 3 – 6 – 9 (onberijmde gedeelten worden gelezen)

Gebed

Zingen: Kinderlied 86 (Samuel hoort 's nachts een stem)

Schriftlezing: Hosea 2,1-4; 13-17 en Johannes 1,19-37

Zingen: Gezang 38, 3 en 5

Verkondiging van Johannes 3,22-30

Zingen: Gezang 303, 1. 2 en 4

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Leefregels

Zingen: Gezang 445, 1 en 3

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Vandaag spelen Ajax en Feijenoord tegen elkaar in de competitie van de eredivisie.

Stel dat Ajax zou winnen... Stel...

Ziet u het dan voor u dat na de wedstrijd alle Feijenoord-supporters spontaan op de Ajax-aanhang afstappen en ze van harte feliciteren met de overwinning van hun club?

Ziet u dat gebeuren?

Of straks in Turijn op de Olympische Winterspelen.

Hoeveel medaillewinnaars van vier jaar geleden, die nu weer meedoen, zullen langs de kant van de baan hun rivalen staan aan te sporen: *Zet 'm op!*

Je kunt het!

Misschien win jij deze keer wel goud!

Laten we eerlijk zijn.

Zo'n houding brengen maar weinig mensen op.

Als je merkt dat anderen het beter doen dan jij –
meer aandacht trekken –

meer waardering ontvangen –

dan is dat niet zo gemakkelijk te verkroppen.

Nee, het is niet zo gemakkelijk om anderen de eer te gunnen die ze ontvangen.

Het is niet zo gemakkelijk een stap terug te doen voor een ander.

Je was altijd een beroemdheid – bij iedereen geliefd.

Dan sta je op een receptie met iemand te praten.

Er komt een jongen enthousiast op jullie af lopen.

Mag ik een handtekening van u?

Je grijpt al enthousiast naar je vulpen.

Blijkt het om die ander te gaan met wie jij stond te praten.

Dat is wel even slikken!

Hoe anders gaat Johannes om met het succes van Jezus.

Johannes is een figuur geweest die diepe indruk gemaakt heeft op de mensen.

Hij stond in hoog aanzien bij het volk.

Terwijl hij toch bepaald niet iemand was die een blad voor de mond nam.

Scherp en zonder aanzien des persoons zei hij ieder de waarheid.

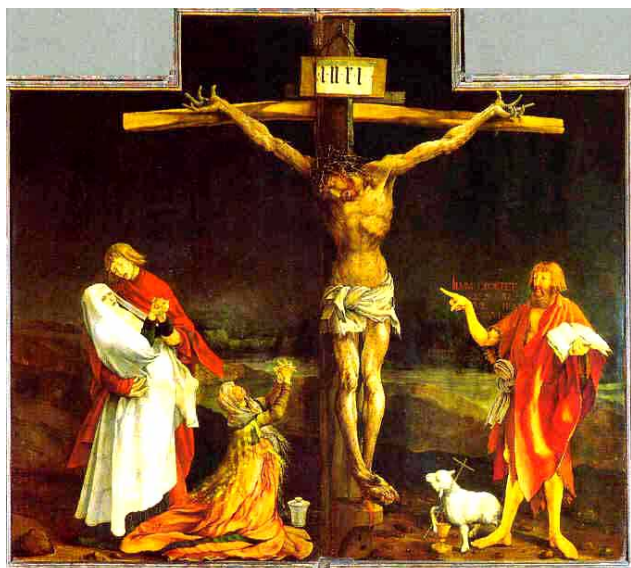
Maar de mensen zagen in dat hij gelijk had met zijn kritiek.

Daarom konden ze het van hem hebben.

En velen begonnen door zijn prediking een nieuw leven.

Tegelijk heeft Johannes steeds van zichzelf afgewezen.

Er is een beroemd schilderij van Mathias Grünewald.

Grünewald maakte dit schilderij in het begin van de 16^e eeuw voor het altaar van een klooster in Isenheim. Het staat dan ook bekend als het Isenheimer altaar.

Johannes de Doper is op dit schilderij afgebeeld bij het kruis.

Historisch klopt dat natuurlijk niet.

Want Johannes was al lang gestorven toen Jezus gekruisigd werd.

En toch heeft de schilder een diepe waarheid verbeeld.

Want hier zie je hoe Johannes van zichzelf afwijst naar het Lam van God.

Met een vinger die eigenlijk opmerkelijk lang is.

Alle aandacht voor zichzelf wimpelt hij weg.

Het gaat om Hem, van wie hij de voorloper is.

En dat komt wel heel sterk uit in de geschiedenis die de evangelist Johannes vertelt.

Hij deelt ons iets mee dat we in de andere evangeliën niet zo tegenkomen.

Dat Jezus en Johannes n.l. een tijd lang naast elkaar hebben gewerkt.

En dat in die begintijd Jezus zelfs, net als Johannes, ook mensen doopte.

Of liever gezegd – zijn leerlingen deden dat, zoals we lezen in 4,2.

Maar kennelijk met zijn instemming en op zijn gezag.

Deze doop is nog niet de christelijke doop zoals we die in de kerk kennen.

Die is pas door Jezus bevolen na zijn opstanding.

Die doop is ook een teken van de Geest, die met Pinksteren is uitgestort.

De doop waar het hier over gaat is nog helemaal te zien in de lijn van de doop van Johannes.

Jezus, dé profeet van het Nieuwe Verbond, knoopt duidelijk aan bij het werk van de laatste profeet van het Oude Verbond.

Het oude is er nog.

Maar het nieuwe komt er al aan en manifesteert zich al.

Jezus preekt en doopt in het Judeese land.

En in dezelfde tijd preekt en doopt Johannes in Enon bij Salim.

Voor de eerste lezers van het evangelie van Johannes was ongetwijfeld bekend om welke plaats het ging.

Maar voor ons vandaag is deze plaats niet meer bekend.

Er zijn oude tradities die deze plek aanwijzen in de buurt van Beth San.

Dat is vandaag op de Westbank dicht tegen de grens met Jordanië.

Kennelijk heeft Johannes om één of andere reden zijn activiteiten verlegd.

Want uit vs. 26 begrijpen we dat hij eerder op de oostelijke Jordaanoever werkte.

Hoe dan ook, Jezus en Johannes werken gelijktijdig.

En beiden roepen ze op tot bekering omdat het Rijk van God nabij gekomen is.

Dan krijgen de leerlingen van Johannes een gesprek met een inwoner van Judea.

Het gaat over de reiniging.

Wat precies het probleem is wordt niet duidelijk.

Maar afgaande op het effect van dit gesprek ging het vermoedelijk over de doop.
Misschien vroeg de Jood zich wel af wat nou precies het verschil was tussen de doop van Jezus en die van Johannes.
En wie weet hoorden Johannes' leerlingen wel van hem, dat Jezus inmiddels behoorlijk wat belangstelling trok.

Uiteindelijk raakt dat laatste hen het meeste.
Ze vinden het geen manier van Jezus.
Om zo openlijk hun meester concurrentie aan te doen.
Onder zijn duiven te schieten.
En ook zomaar te gaan dopen.
Dat is toch een specialiteit van Johannes?
Wat vindt Johannes daar zelf wel niet van?

Met deze vraag gaan ze naar Johannes.
Rabbi, de man die bij u aan de overkant van de Jordaan was, over wie u een getuigenis hebt afgelegd, is aan het dopen; en iedereen gaat naar hem toe!
De man over wie u een getuigenis hebt afgelegd...
Ik hoor daar iets in van: *Als u hem niet over hem getuigd had, had niemand geweten wie hij was.*
Zijn bekendheid heeft hij aan u te danken.
En in plaats van dankbaar te zijn, gaat hij met u concurreren.
Dat is toch geen manier?

Dit is een zware verleiding voor Johannes.
Zeker, hij had altijd gezegd: *Mijn opvolger is groter dan ik!*
Maar nu komt het er op aan.
Zal hij het blijven zeggen als nog tijdens zijn werkzaamheid de opvolger ook begint?
Over pakt waar hij mee is begonnen: dopen tot bekering en vergeving van schuld?
En daarmee zijn aanhang kleiner maakt?
Straks komt niemand meer naar Johannes toe.
Wordt het doodstil om hem heen.
Trekt Jezus volle kerken en preekt Johannes voor lege stoelen.
Komt Johannes hier niet tegen in verzet?

Nee, integendeel.
Johannes geniet hier van.
Het gaat precies zoals hij het zelf wilde.
Wat hebben zijn leerlingen hem slecht begrepen.

Ja, als Johannes ergens last van heeft dan moet het dat zijn.
Dat zijn meest vertrouwde volgelingen zijn boodschap niet hebben verstaan.
Dat de kern van zijn prediking niet bij hen is geland.
Maar ook hierin zien we de grootheid van Johannes.
Dat hij het hun geduldig nog maar weer eens uitlegt.

En hij zegt (vs. 27): *Een mens kan alleen ontvangen wat de hemel hem geeft.*
M.a.w.: preken en dopen kun je alleen maar doen als God het je opdraagt.
Zo iets doe je zomaar niet op eigen initiatief.
Daarvoor moet je zijn aangesteld.
En Jezus is aangesteld.
Daar was Johannes zelf bij.
Toen hij Jezus doopte ging de hemel open en klonk de stem van God:
Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind ik vreugde.
Johannes heeft het zelf gehoord.
En de Geest van God daalde op Jezus neer in de gedaante van een duif.
Johannes heeft het zelf gezien.
Hij was er getuige van dat Jezus degene was waarop zijn prediking doelde.
De afgezant van God die het Koninkrijk van God op aarde zou vestigen.
Jezus heeft zijn opdracht van God.
Zoals ook Johannes zelf zijn opdracht van God heeft.
Maar de opdracht van Johannes is om te wijzen naar Jezus, het Lam van God.
De opdracht van Johannes is om plaats te maken voor zijn opvolger.

Jullie weten toch wel, zegt Johannes tegen zijn leerlingen, wat ik altijd gezegd heb?

Ik ben de messias niet!

Kennelijk hebben sommigen dat wel gedacht.

Dat Johánnes de profeet zou zijn waarover in de heilige boeken gesproken werd.

Maar Johannes heeft steeds uitdrukkelijk ontkend.

Hij is voorloper.

Hij is heraut.

Johannes is de ouderling van dienst, die de afkondigingen doet.

Maar als de Messias zelf gekomen is, kan hij terugreden.

Dan gaat Johannes bescheiden op zij.

Dat maakt hij nog eens duidelijk met een heel bijzonder beeld.

Johannes vergelijkt zichzelf met de vriend van de bruidegom.

De vriend van de bruidegom, die blij is wanneer hij de stem van de bruidegom hoort.

Dat beeld is voor ons vandaag niet zomaar doorzichtig.

Daar zit een heel bijzonder gebruik achter.

Een gebruik dat ons vandaag maar primitief en zelfs afstotelijk aandoet.

Als in Israël van toen een jonge man wilde trouwen schakelde hij twee vrienden in.

Die vrienden legden contact met de vader van het meisje dat de bruid moest worden.

En die vrienden regelden met de vader allerlei zakelijke dingen.

Zoals b.v. de grootte van de bruidsschat, die de bruidegom betalen moest.

En op de trouwdag brachten zij de bruid naar de bruidegom.

Maar zelfs dan was hun taak niet afgelopen.

Op de avond van de huwelijksnacht brachten zij het bruidspaar naar hun slaapkamer.

En daar bleven ze dan voor de deur staan wachten en luisteren.

Dat vinden wij maar raar.

Gun die twee mensen alsjeblieft hun privacy, zeg!

Maar daar zit wat achter.

Onder Israël hechtte men er grote waarde aan dat een meisje als maagd het huwelijk binnen ging.

In de wetten van Mozes was geregeld dat een man die in de huwelijksnacht er achter kwam dat zijn vrouw geen maagd meer was daar aangifte van kon doen.

En als de beschuldiging klopte, verdiende de vrouw zelfs de doodstraf.

Nu, in verband daarmee was onder de Joden een bijzonder gebruik ontstaan.

Als de bruidegom in de bruidsnacht vaststelde dat zijn bruid inderdaad nog maagd was, dan liet hij dat luidkeels weten.

En op die roep van de bruidegom stonden de vrienden achter de deur van het bruidsvetrek te wachten.

Ik zei het al: een vreemd en in onze ogen een bizar gebruik.

Iets uit de Islam of een andere voor ons vreemde godsdienst of zo.

Maar het was om de vrouw te beschermen.

De vrienden van de bruidegom traden n.l. op als getuigen.

Als zij de stem van de bruidegom hadden gehoord, kon deze zijn vrouw niet achteraf ten onrechte vals beschuldigen op dit punt.

In Deut. 22 kunnen we lezen dat zoiets kennelijk wel gebeurde.

Dat mannen zo van hun vrouw af probeerden te komen als ze hen tegenviel.

Daarom was het voor de bruid belangrijk, dat de vrienden van de bruidegom stonden te wachten op zijn vreugdekreet dat het helemaal in orde was.

En dan konden de vrienden van de bruidegom tevreden weggaan.

Ze hadden hun taak compleet afgerond.

Ze hadden de bruidegom en de bruid bij elkaar gebracht.

En de vreugde van bruidegom en bruid in elkaar was het doel van hun werk geweest.

Nu konden ze voldaan terugreden.

Dit beeld gebruikt Johannes om zijn positie m.b.t. Christus duidelijk te maken.

Ik ben de vriend van bruidegom, zegt hij.

De Bruidegom is Jezus.

De bruid is bestemd voor Hem!

Niet voor mij!

Ben je mal.

Nee, ik sta vol spanning te wachten op de roep van de bruidegom, dat het in orde is met zijn bruid.

Dan zit mijn werk er op.

Dan kan ik blij en dankbaar met pensioen.

Want, zegt Johannes ten slotte, Hij moet groter worden en ik kleiner.

Christus hoort in het middelpunt te staan.

Niet ik.

Hij verdient alle aandacht.

Niet ik.

Ja, dit staat wel haaks op onze natuurlijke neiging om ons zelf naar voren te dringen.

Maar laten we eerlijk zijn.

Ook in de kerk kan ons dat behoorlijk parten spelen.

Dat we toch zoeken naar waardering voor wat we doen.

Dat we toch wel graag willen dat het opgemerkt wordt.

Als je als koster nooit eens hoort dat men het op prijs stelt dat de kerk op tijd verwarmd is.

Of als je als organist nooit eens een compliment krijgt voor je spel.

Als je als ambtsdrager je de benen uit de naad loopt en je hoort alleen maar dat je bij deze of gene veel te weinig komt.

En als dan anderen wel worden geroemd of schouderklopjes krijgen.

Dan denk je al gauw: *Waar doe ik het voor?*

Ze kunnen me wat!

Zo hoeft het voor mij niet meer.

Johannes zegt: *Voor mij is belangrijk of Jezus aan zijn eer komt.*

Paulus is er net zo één geweest.

Toen hij eens gevangen zat merkte hij dat anderen daarvan probeerden te profiteren.

Sommigen gingen onmiddellijk op de opengevallen plek van Paulus staan.

Nou kregen zij eens de kans te laten zien hoe er geprekeet moest worden.

Ze preekten om Paulus jaloers te maken.

Ze preekten tot eigen glans en glorie.

En Paulus zegt: *Als Christus maar verkondigd wordt.*

Uit goede of kwade motieven – als mensen maar over Hem horen!

Hij moet groter worden, ik kleiner, zegt Johannes.

Geweldig als je zo los bent van jezelf en van je eigen eer dat je dat zo zeggen kunt.

Toch kan zo'n uitspraak ook fout werken.

Hij groter, ik kleiner.

Hij alles, ik niks?

Er zijn mensen, die daar gemakkelijk toch ook een verkeerde kant mee uitgaan.

Zeker in de kerk.

Wordt hier en in het geloof van je gevraagd om je altijd maar weg te cijferen?

Dat je altijd maar de minste bent?

Word je dan niet onnodig klein gehouden?

Er zijn mensen die qua karakter al gauw in hun schulp kruipen als anderen domineren.

En soms hebben ze in hun geloofsopvoeding meegekregen dat dat ook zo hoort.

Dat je je altijd maar moet schikken.

De ander belangrijker en beter achten dan je zelf.

En zij horen zomaar in Johannes' uitspraak opnieuw daarvan een bevestiging.

Zie je wel, ik moet kleiner worden.

En ze schrompelen nog eens verder weg tot een nulletje.

Maar zo is de uitspraak van Johannes niet bedoeld.

Johannes was zelf toch ook bepaald geen doetje, die maar met zich liet doen.

Hij trad onverschrokken de mensen tegemoet en zei hun krachtig de waarheid.

En de mensen konden niet om hem heen.

Maar Johannes wist wat dienstbaarheid was.
Alleen, hij diende met opgeheven hoofd.
In een preek van iemand anders over deze tekst las ik daarover een mooi beeld.
In die preek werd verwezen naar de film *La vita e bella* (het leven is mooi).
Die film gaat over een Joodse vader in een concentratiekamp.
En die vader probeer zijn kind te laten denken dat het allemaal één groot spel is.
In die film komt een scène voor dat iemand in een restaurant les krijgt van een ober.
Hoe je als ober het best kunt bedienen.
Die ober zegt dan dat daar ook bij hoort dat je een buiging maakt voor de mensen.
Maar, zegt hij dan, als je buigt, doe het dan altijd met opgeheven hoofd.
Je bent géén slaaf.
Dat moet je weten.
Je bent géén slaaf.
Dus altijd buigen met opgeheven hoofd.

Kijk, dat zie ik Johannes doen naar Jezus toe.
Buigen met opgeheven hoofd.
Dienstbaar zijn zonder zichzelf te vernietigen.
God kleineert ons niet.
Nee, het is juist Johannes' grootheid dat hij zo de rol speelt die de Vader hem gaf.
Johannes' grootheid is niet dat hij zichzelf reduceert tot nul.
Maar het is dat hij zichzelf volledig gééft in dienst van zijn Heer.
En zo wijst hij van zichzelf af naar de Christus.

Daarin mogen wij zijn navolgers zijn.
Vingerwijzing zijn naar de Christus worden we als ons eigen leven doorzichtig wordt tot op het geheim dat Jezus is, de gekruisigde.
Jezus, die zelf zijn leven gaf voor onze toekomst en de toekomst van Gods schepping.
Vingerwijzing naar Christus zijn we als we ons leven doorzichtig maken tot op Gods diepste bedoelingen.
Dat we n.l. mensen zijn die door Hem aanvaard zijn.
Dat we zo ook andere mensen oprichten, die naar beneden worden gehaald,
onrecht worden aangedaan, materieel of geestelijk.
Het komt er op aan dat wij vingerwijzers worden naar de Christus, die voor hen gekomen is.
En als wij de verrukte stem van de bruidegom horen om ieder die zich aan Hem toevertrouwt, dan hebben wij onze dienst aan Hem naar behoren verricht.
Laten we onze Heer met opgeheven hoofd die dienst verlenen. AMEN.
05-02-2006